

Lausunto

19.10.2020

VN/6872/2020
VN/6872/2020-OM-23

Liikenne- ja viestintäministeriölle

OM:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi merilain muuttamisesta

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt oikeusministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi merilain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi merilakia siten, että ulkomaisessa alusrekisterissä oleva Suomeen ilman miehistöä rahdattu (bareboat-rahtaus) ulkomainen alus voitaisiin hyväksyä määräajaksi suomalaiseksi ja rekisteröidä liikenneasioiden rekisteriin tai Ahvenanmaan valtionviraston ylläpitämään alusrekisteriin. Alus olisi tällöin omistuksen osalta merkitty toisen valtion alusrekisteriin ja käytön osalta Suomen rekisteriin. Alus käyttäisi Suomen lippua sen ajan, kun sen on hyväksytty suomalaiseksi. Liikenne- ja viestintävirasto päättäisi aluksen hyväksymisestä suomalaiseksi.

Oikeusministeriö esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Luonnoksen 1 b §:n 4 momentissa säädettäisiin tilanteista, joiden vallitessa pykälässä tarkoitettu lupa olisi peruutettava. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että luvan peruuttaminen on bareboat-vuokraajan kannalta useimmiten hänen toimintaansa ratkaisevasti vaikuttava toimenpide. Perustuslakivaliokunta on käytännössään arvioinut luvanvaraiseksi säädetyn elinkeinon harjoittamista perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvatus elinkeinonvapauden kannalta. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että luvan peruuttaminen on yksilön oikeusasemaan puuttavana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempi kuin haetun luvan epääminen (esim. PeVL 28/2001 vp, s. 7/I). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että luvan peruuttamista koskevan sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta on välttämätöntä, että luvan peruuttamismahdollisuus sidotaan säännöksessä vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin (esim. PeVL 19/2002 vp, s. 2/II) sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset ja varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (esim. PeVL 40/2002 vp, s. 4/II). Momentissa on asianmukaisesti säädetty peruuttamisen ehdoksi se, että luvan myöntämisen edellytyksistä poikkeamista ei voida pitää vähäisenä. Luvan peruuttamista koskevaa sääntelyä tulisi kuitenkin käsitellä esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa. Oikeusministeriön käsityksen mukaan ehdotettu sääntely ei muodosta erityisen voimakasta mahdollisuutta puuttua elinkeinonharjoittamisen vapauteen, koska lupamenettely koskee vain tietynlaisen rahtaus sopimuksen perusteella sallittua kaksoisrekisteröintiä, joka nykyään

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 7730
+358 9 1606 7730

oikeusministerio@om.fi
oikeusministerio.fi

mukaan ei olisi toiminnanharjoittajille mahdollista. Sääntely vaikuttaakin näin ollen enemmän sallivalta kuin elinkeinotoimintaa rajoittavalta.

Ehdotettu uusi 1b § sisältää viimeisessä momentissaan asetuksenantovaltuuden. Valtuuden mukaan tarkempia säännöksiä voidaan antaa 1 momentissa tarkoitetun luvan hakemisesta sekä hakemuksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä. Hallituksen esitysluonnokseen on liitetty luonnos asetuksen muuttamisesta. Asetuksen muutokset vaikuttaisivat sisältävän valtuuden mukaisesti tarkempia säännöksiä luvan hakemisesta, hakemuksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä. Asetusluonnoksen 8 §:n viimeisessä momentissa on kuitenkin ehdotettu säädettäväksi siitä, että Liikenne- ja viestintävirasto voi vaatia, että hakijan on asetettava pankkitakaus tai muu viraston hyväksymä vakuus niiden velvoitteiden suorittamisen vakuudeksi, jotka aluksen käytöstä Suomen lipun alla syntyvät. Kyseinen säännös ei vaikuttaisi sisältyvän nyt ehdotettuun asetuksenantovaltuuteen, ja epäselväksi jää, missä on säädetty pankkitakauksen vaatimista koskevat perussäännökset vai onko niistä ylipäänsä säädetty ja minkä asetuksenantovaltuuden perusteella kyseinen asetuksen säännös annettaisiin. Vaikuttaisi siltä, että voimassaolevan merilain 1 §:n 8 momentissa on lupaehtojen asettamista koskeva asetuksenantovaltuus, mutta sen ulottuvuus ehdotetussa 1 b §:ssä tarkoitettuun lupaan jää epäselväksi. Jatkovalmistelussa tulisi varmistua siitä, että edellä mainitulle asetukseen kaavaillulle säännökselle on laissa säädetty riittävä valtuus. Mikäli asetuksen säännös perustuu muualla laissa säädettyyn valtuuteen, tulisi tältä osin huomioida perustuslakivaliokunnan käytäntö, jonka mukaan valtuus on syytä sijoittaa pääsääntöisesti lain asianomaisen perussäännöksen yhteyteen (esim. PeVL 49/2014 vp, s. 6). Perustuslakivaliokunta on perustuslain 80 §:ää koskevassa lausuntokäytännössään vakiintuneesti muistuttanut siitä, että perustuslain säännökset rajoittavat joka tapauksessa suoraan valtuussäännösten tulkintaa samoin kuin valtuuksien nojalla annettavien säännösten sisältöä eikä asetuksella tai määräyksellä siten voida antaa yleisiä oikeussääntöjä lain alaan kuuluvista asioista (esim. PeVL 10/2014 vp, s. 3/I, PeVL 58/2010 vp, s. 3/I ja PeVL 44/2010 vp, s. 4/II). Lisäksi perustuslakivaliokunta on luvanvaraista elinkeinotoimintaa koskevaa sääntelyä arvioidessaan kiinnittänyt huomioita siihen, että viranomaisen toimivallan liittämällä toimilupaan ehtoja tulee perustua riittävän täsmällisiin lain säännöksiin (esim. PeVL 19/2002 vp, s. 2/I, PeVL 67/2002 vp, s. 2/I).

Osastopäällikkö, ylijohdaja Johanna Suurpää

EU-erityisasiantuntija Liisa Leppävirta

Liitteet

Jakelu LVM Liikenne- ja viestintäministeriö

Tiedoksi